KURTARMA PAKETİ, DOLARA KARŞI EURO, AŞI, VEDA VE İSTİFALAR...

AB'de liderlerin mental yorgunluğu ve Brexit sonrası kafalar karışık

Çok değil bundan iki yıl önce herhangi bir ekonomist çıkıp, Avrupa Birliği'nin (AB) lokomotif ülkelerinin çift dipli resesyon tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı öngörüsünde bulunsa analistlerin önemli bir kısmı bunun sadece uykusuzluk kaynaklı bir sanrı olduğunu söyleyebilirdi. COVID-19 ile birlikte evrilme süreci yaşayan yeni dünya düzeni ABD'den Çin'e, Asya Pasifik ülkelerinden küresel ticaretin merkezkaç coğrafyası Avrupa Birliği'nde dengeleri bir hayli sarsmış durumda. Bir yandan dolara karşı euro'nun daha değerli hale getirilme çabası, bir yandan liderlerin veda sinyali ve birbiri ardına gelen istifalar ve 2021'e dair yapılan anketlerde güven endeksi verilerinin iyimserlik kazanması, bir yandan da kurtarma ve destek paketi ile AB yönetimi kafaca karışık ve bir o kadar zor bir yıla girdi.

AB'deki gidişatı anlamak için öncelikle birlikte dinamo vazifesi gören ülkelerin genel görünümüne bakmakta fayda var. Brexit sonrası AB'den ayrılan İngiltere artık yeni bir yolculuğa çıkarken Almanya Başbakanı Angela Merkel'in siyaseti bırakma kararı alması, İtalya'da koalisyon hükümetinin çözülmesi ve ardından Hollanda'dan gelen istifa haberleri Euro Bölgesi'nde çift dipli resesyon endişesini artırıyor. Analistlerin bir kısmına göre resesyon kaçınılmaz durumda ancak Avrupa Merkez Bankası (ECB)sürecin başarıyla yönetileceği konusunda şüpheye yer bırakmıyor. Kimilerine göre malumun ilanını erteleme kararı kimilerine göre ise bu açıklamanın ardında ek teşvikler için kapsamlı bir plan var. Peki AB ekonomisinin gündeminde şu an hangi konu başlıkları var? Analistler süreci nasıl değerlendiriyor? Türkiye'nin ihracattaki en büyük ticaret partneri nasıl bir yıla girdi? Hazırsanız başlayalım…

Dolara bağımlılık azaltılacak

Avrupa Birliği (AB), 2021'e dolara bağımlılığı azaltmaya ve küresel ticarette euro'nun daha önemli bir rol üstlenmesini sağlamaya yönelik yeni plan hazırlayarak girdi. Küresel ticarete doların tahakküm etmesinden rahatsızlık duyan AB Komisyonu, ABD'de Joe Biden'ın Başkanlık görevine başlamasının bir gün öncesinde euro'nun uluslararası rolünü güçlendirecek çeşitli tedbirleri içeren yeni stratejisini açıkladı. Bu açıklama ile bir bakıma ABD'ye de mesaj verildiği tespitini yapan uzmanlar, Biden'in küresel ölçekte geleneksel etki alanını genişletebilmesi için AB ile uzlaşması gerektiği görüşünde birleşiyor.

Altı maddede euro hedefleri

Avrupa'nın küresel ekonomik sistemde öncü rol oynamasını amaçlayan stratejiye göre;

1 Euro para birimin küresel ölçekte kullanımı artırılacak. AB, euro kullanımını teşvik etmek için üçüncü ülkelerle görüşecek.

2 Euro para birimindeki finansal enstrümanlar desteklenecek. Euronun enerji ve emtia ticaretinde uluslararası referans para birimi olmasına çalışılacak.

3 AB'nin yeni tip koronavirüs salgını nedeniyle hazırladığı 750 milyar euroluk kurtarma programı için euro cinsinden borçlanılacak. Euro'nun yatırımcılar için daha cazip olması sağlanacak.

4 AB'nin küresel yeşil finansmanda bir merkez olması ve sürdürebilir finansmanda euro'nun öncü rol oynaması desteklenecek. AB Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) olası dijital euro çalışmalarına destek sağlayacak. AB'nin finansal piyasa alt yapısı geliştirilecek.

Çift dipli resesyon:

W tipi

Bir ülkenin üst üste iki çeyrek GSYH'de küçülme yaşamasına resesyon deniliyor. Ekonominin resesyondan çıkışa geçtikten sonra yeniden küçülmeye girmesi durumu ise "W tipi resesyon" ya da "çift dipli resesyon" şeklinde tanımlanıyor.

5 Avrupa finansal piyasalarının üçüncü ülkelerin yaptırımlarına karşı dirençli olmaları sağlanacak. AB kurumları, üçüncü ülkeler tarafından uygulanan tek taraflı tedbirlere yönelik güvenlik açıklarının giderilmesi için finansal piyasa altyapı şirketleri ile iletişime geçecek.

6 Euro cinsinden sözleşmelerin iletilmesindeki teknik sorunları gidermek üzere çalışma grubu kurulacak. AB Komisyonu, üçüncü ülkelerin tek taraflı yaptırımlarının finansal hizmetlerde neden olduğu kesintileri önleyecek çeşitli yöntemler arayacak.

Uluslararası rolü güçlendirme çabası

Brüksel'de düzenlenen basın toplantısında konuşan AB Komisyonu Kıdemli Başkan Yardımcısı Valdis Dombrovskis, "Ortak para birimimiz Euro, dünyada en yaygın ikinci para birimi konumunda bulunuyor. Planımız, euro'nun uluslararası rolünü güçlendirmeye yönelik uzun dönem strateji içeriyor" dedi. Dombrovskis, küresel ekonomin dolara bağlılığının azaltılarak, şoklara karşı daha güvenli hale getirilebileceğini söyledi. Euro'nun borçlanma senetleri, emtialar ve enerji gibi alanlarda kullanımını artırmayı amaçladıklarına işaret eden Dombrovskis, "Plan, AB finansal sistemini ve altyapısını güçlendirmeyi içeriyor" ifadesini kullandı.

Valdis Dombrovskis, Avrupa'nın en büyük finansal merkezi olan İngiltere'nin AB üyeliğinden ayrıldığını anımsatarak, "Özellikle AB'deki piyasa katılımcılarının üçüncü ülkelerdeki takas işlem merkezlerine olan aşırı açık pozisyonlarını tekrar dengelemeliyiz" diye konuştu. Söz konusu toplantıda AB içinde bankacılık birliğini tamamlamak ve sermaye piyasası birliğini önemli ölçüde ileri taşımaya öncelik vereceklerini söyleyen uzmanlar, euro'nun 2020 yılı Kasım ayında küresel ödemelerde yüzde 38'lik bir oranı yakaladığını kaydetti.

Euro'nun küresel rezervlerdeki oranının ise yüzde 20'ye yaklaştığı bilgisini veren uzmanlar, son 20 yıldır değişmeyen bu seviyeye artık dur diyeceklerinin altını çizdi. Euro'nun güçlü bir role sahip olması ile AB ekonomisinin döviz kuru riskinden korunmak istendiği tespitini yapan analistler, orta vadede daha istikrarlı ve çeşitli küresel para sisteminin oluşturulmak istendiğini dile getiriyor.

Yatırımcı Güven Endeksi 11 ay sonra ilk defa artıya çıktı

Öte yandan, Avrupa'da yeni tip koronavirüs salgınıyla mücadelede aşılama stratejisi, Euro Bölgesi'nde yatırımcı güvenini olumlu etkiledi. Sentix'ten yapılan açıklamaya göre, Aralık 2020'de eksi 2.7 puan olan Euro Bölgesi Genel Yatırımcı Güven Endeksi, 2021'in Ocak ayında 4 puanlık artışla 1.3 puana yükselerek, son 11 ayda ilk kez sıfırın üzerine çıktı. Piyasalara ilişkin araştırmalar yapan ve merkezi Frankfurt'ta bulunan Sentix'ten yapılan açıklamaya göre, Euro Bölgesi Genel Yatırımcı Güven Endeksi'nde Ocak ayında meydana gelen yükselme ile Euro Bölgesi son 11 ayda ilk kez sıfırın üzerine çıktı. Beklenti, endeksin 0.7 puana yükselmesi yönündeydi.

"Yükselme şaşırtıcı bir gelişme"

Yatırımcıların gelecek altı aya ilişkin beklentilerini ölçen Beklentiler Endeksi, aşının uygulanmasının ekonomik faaliyetlerin toparlanmasını destekleyeceği ümidiyle 29.3 puandan 33.5 puana çıkarak tüm zamanların en yüksek seviyesini gördü. Mevcut Durum Endeksi de eksi 30.3 puandan eksi 26.5 puana çıkarak, Mart 2020'den

AB Komisyonu Kıdemli Başkan Yardımcısı VALDIS DOMBROVSKIS

beri en yüksek seviyesine ulaştı. Sentix'in açıklamasında, ekonomik faaliyet üzerindeki geniş kapsamlı kısıtlamalar göz önüne alındığında güven endeksindeki yükselişin "şaşırtıcı" olduğu vurgulanarak, "COVID-19'a karşı daha fazla aşının onaylanmasıyla, yatırımcılar aşılama stratejisinin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesini ve dolayısıyla ekonomik ve kişisel özgürlüğe dair kısıtlamalarının tamamen sona ermesini bekliyor" ifadesi kullanıldı.

Ekonomistlere göre ECB ek teşvike ihtiyaç duymayacak

AB'de siyasilerin veda sinyali ya da istifa kaynaklı kararlarına karşı iyimser havayı koruyan detaylardan biri de Bloomberg'in ekonomistlerle yaptığı ankette kendini gösteriyor. Anket sonuçlarına göre, Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) Euro Bölgesi ekonomisini mevcut krizden çıkarmak için parasal teşviki yeniden artırmaya ihtiyacı olmayacak. Ekonomistlere göre Euro Bölgesi'nde son pandemi karantinaları ve olası bir çift dipli resesyon, yetkililerin Aralık'ta belirlediği aşırı geniş politikaları yeniden düşünmeleri için yeterli olmayacak. Bu, 1.85 trilyon euro'luk (2.25 trilyon dolar) acil durum tahvil alım programının planlandığı üzere Mart 2022'de biteceği anlamına geliyor.

Faizler en az iki yıl artmayacak

Anket katılımcılarının çoğu tahvil alım paketinin tamamen kullanılacağını düşünürken, hiçbiri en azından iki yıl daha faiz artışı beklemiyor. ECB paketin tamamının harcanmayabileceğini belirtmişti. Rabobank Ekonomisti Bas van Geffen, "ECB, yeterli olduğunu belirterek Aralık ayındaki ayarlamasını sürdürecek. Aynı zamanda banka, yeni gelişmeler bunu gerektirirse politika ayarlaması yapacağına ilişkin taahhüdünü yineleyecek" dedi.

ECB Başkanı Christine Lagarde ise bankanın uzmanlarının son ekonomik projeksiyonlarının koronavirüsün beklenenden güçlü gelen ikinci dalgasına ve aşılamaların yavaş seyrine rağmen hala geçerli olduğunu vurgulamıştı. ECB, bundan iki ay evvel Euro Bölgesi'nin 2020'de yüzde 7.3'lük küçülmenin ardından 2021'de yüzde 3.9 büyüyeceğini tahmin etmişti. O zamandan beri birçok banka görünümlerini revize ederek, beklentilerini yılın başında art arda ikinci kez daralma olacağı yönünde güncelledi. Yine de Lagarde, anlaşmasız Brexit gibi risklerin kaybolduğuna dikkat çekiyor.

Almanya 11 sene sonra ilk defa küçülme yaşadı

Buraya kadar pozitif bir havanın hüküm sürdüğü AB'de bazı gösterge ve kararlar ise kafaların karışmasına neden oluyor. Öncelikle Almanya'nın karantina kararını uzatmasının ilki kadar yıkıcı etkilerinin olmayacağı vurgulansa da minik bir sarsıntı öngören Euro Bölgesi, 11 yıl sonra küçülen Almanya ekonomisinin de yeniden ivme kazanması temennisinde. Hatırlanacağı üzere 2020 yılını yüzde 5 küçülme ile kapatan Almanya ekonomisi, 11 yıllık bir aranın ardından ilk defa geriye gitti.

1995 yılından beri Almanya en yüksek bütçe açığını verdi

Bununla beraber Almanya ekonomisi 2020'nin sonunda daralmasına rağmen Euro Bölgesi'ni etkisi altına alan çift dipli durgunluktan büyük ihtimalle etkilenmeyecek. Ülkedeki istatistik ofisine göre, Almanya'nın yeni salgın karantina önlemleri, ekonomi üzerinde 2020'nin başında uygulananlar kadar ağır bir etkiye sahip olmayacak. Öte yandan, hükümetin bütçe açığıysa GSYH'nin yüzde 4.8'ine ulaşarak 1995 yılından bu yana en yüksek seviyede bulunuyor.

Almanya 2020 ekonomik büyüme rakamlarını açıklayan ilk gelişmiş ekonomi ve büyük ihtimalle de Avrupalı muadillerinden daha iyi bir son çeyrek geçirmiş durumda. Ekonomistlerin tahminlerine göre, Fransa ve İtalya'nın yüzde 9 civarında bir daralma açıklayacağı düşünülürken İngiltere'de gayrisafi yurtiçi hasıla yüzde 10'dan fazla daralabilir.

Koronavirüs salgınıyla mücadelede aşılama stratejisi, Euro Bölgesi'nde yatırımcı güvenini olumlu etkiledi. Sentix'ten yapılan açıklamaya göre, Aralık 2020'de -2.7 puan olan Euro Bölgesi Genel Yatırımcı Güven Endeksi, 2021'in Ocak ayında 4 puanlık artışla 1.3 puana yükselerek, son 11 ayda ilk kez sıfırın üzerine çıktı.

İngiltere ekonomisinde çift dipli resesyon riski azaldı

Brexit sonrası yeni bir ticari düzlemde kendine yer açan İngiltere'de ise çift dipli resesyon riski şimdilik ötelenmiş gözüküyor. İngiltere ekonomisi Kasım'daki karantinalar esnasında beklenenden daha az daraldı. Böylelikle ülkede çift dipli bir resesyon riski azalmış oldu. İngiltere'nin Kasım'da kaydettiği yüzde 2.6'lık küçülme analistlerin tahmininden 2 puan daha iyi gerçekleşti. Bu, İngiltere ekonomisinin kısıtlamaların gevşetildiği Aralık ayında yüzde 1 daralmaması halinde dördüncü çeyrekte büyüyeceği anlamına geliyor.

Ayrıca rakamlar tüketicilerin ve şirketlerin koronavirüs kısıtlamalarının ikinci dalgasına 2020'nin ilk yarısında olduğundan daha iyi uyum sağladığını gösterdi. Ancak okulların ve temel ihtiyaç harici mağazaların kapalı olmasından dolayı hasarın bu ay daha yüksek olma ihtimali hükümeti ve merkez bankasını daha fazla yardım yapmaya zorluyor. Başbakan Boris Johnson ise umutlarını aşının büyümeyi canlandırmasına bağlamış durumda.

"İşler iyiye gitmeden önce biraz zorlaşacak"

İngiltere Maliye Bakanı Rishi Sunak, açıklamasında "İşlerin iyiye gitmeden önce zorlaşacağı net. Bugünün rakamları karşı karşıya olduğumuz zorluğun altını çiziyor. Ancak umutlu olmak için nedenler var. Aşı dağıtımımız yolunda gidiyor" dedi. Beklentinin üzerinde gelen rakamlar, faaliyetlerini sürdürmelerine müsaade edilen imalat ve inşaat sektörlerinden ve ayrıca hizmetler sektöründeki beklenenden daha az düşüşten destek buldu. Turizm ve otelcilik sektörü

Nisan ayındakinin yarısı kadar bir düşüş kaydetti. Aralarında İngiltere Merkez Bankası da (BoE) bulunan tahminciler dördüncü çeyrekte küçülme bekliyorlar. Ancak birçoğu şimdiden görünümlerini yukarı revize ediyor.

Fitch, "Karantina uygulamaları yine de resesyona işaret eder"

Fitch Ratings'in bu yıl çevrim içi düzenlediği "Kredi Görünümleri 2021" başlıklı toplantıda, yeni tip koronavirüs salgınının ekonomik etkileri ele alındı. Fitch Ratings Direktörü James McCormack, bu yıl gelişen ekonomilere yönelik sermaye akışı ve gelişen ekonomilerin para birimlerinin güçlü olmasının beklendiğini bildirdi. Fitch Ratings Direktörü McCormack, yaptığı sunumda, derecelendirilen ülkeler içerisinde 2019'da 19 ülkenin, geçen yıl ise sadece Singapur'un bütçe fazlası verdiğini, genel olarak tüm dünyada borçlanmanın arttığını söyledi. 2021'de 180 ülkeden 84'ünde kamu borcunun GSYH'ye oranının artmasının beklendiğini ifade eden McCormack, bu yıl gelişen piyasalara yönelik sermaye akışı, emtia fiyatları ve gelişen piyasaların para birimlerinin güçlenmesinin beklendiğini kaydetti.

Fitch Ratings Başekonomisti Brian Coulton ise tünelin sonunda ışığın göründüğünü belirterek, bu yılın ilk yarısına kadar gelişmiş ülkelerde nüfusun önemli bir kısmının aşılanmasını beklediklerini söyledi. Coulton, "Kırılgan nüfusun aşılanması tamamlanabilirse hükümetlerin yılın ilk yarısına doğru kısıtlamaları azaltabileceğini düşünüyoruz" dedi. Coulton, bu yılın üçüncü çeyreğinde ABD'de, 2022'nin ikinci çeyreğinde ise Avrupa'da GSYH'nin salgın öncesindeki seviyelere dönmesinin öngörüldüğünü söyledi.

Hükümet politikalarının salgının ekonomik etkilerinin azaltılmasında önemli rol oynadığını vurgulayan Coulton, "Salgında politika destekleri ve maaş destekleri, işsizlik şoklarının şimdilik durdurulmasını sağladı. Finansal piyasalarda ABD'de faizlerin gelecek 10 yıl boyunca yüzde sıfır seviyesinde olması bekleniyor. Eğer enflasyon artmaz ise faizler daha uzun süre daha düşük seviyelerde olacak" diye konuştu.

Brian Coulton, Çin'in büyük oranda salgını kontrol altına alabildiğini belirterek, ülkede tüketici harcamalarının yeniden artmaya ve tam kapsamlı toparlanmanın başladığını söyledi. Avrupa'da salgınla mücadele kapsamında yeni karantina tedbirlerinin alındığını hatırlatan Coulton, "Fakat bu kez ekonomi üzerindeki etkileri ilk karantina dönemindeki kadar ağır değil. Yine de yeni karantina uygulamaları, yeni resesyon demektir. Bu çok açık" ifadelerini kullandı.

LİDERLER YORULDU MU?

AB'de ilgiyle izlenen konulardan birini de son dönemde siyasilerin aldığı kararlar oluşturuyor. İlk olarak Almanya Başbakanı Angela Merkel'in siyaseti bırakma kararı almasının ardından İtalya'da hükümet krizi, Hollanda'dan ise gelen istifa koronavirüs döneminde dengeleri sarsacak nitelikte. Başbakan Merkel 2005'ten beri iktidarda yer alırken, 2021 Ekim'ine kadar yapılması planlanan Almanya federal seçimlerinde tekrar aday olmayacağını açıklamıştı. Annegret Kramp-Karrenbauer ise Şubat ayında artık Merkel'in halefi olmayı istemediğini ve CDU liderliğinden çekildiğini duyurmuştu.

Merkel'in kararı henüz ne Almanya ne de AB'de sindirilememişken İtalya'da da hükümet krizi çıktı. Koalisyon hükümetinin ortaklarından Yaşayan İtalya (Italia Viva) Partisinin lideri Matteo Renzi hükümetten çekildiklerini açıkladı. Başta AB'nin sağladığı pandemi yardım fonunun yönetimi olmak üzere birçok konuda Başbakan Giuseppe Conte ile anlaşmazlık yaşandığı gerekçesiyle hükümetteki iki bakanının istifa ettiği açıklandı. Eski başbakanlardan Matteo Renzi'nin liderliğindeki Yaşayan İtalya partisinin desteğini çekmesi koalisyon hükümetinin parlamentodaki çoğunluğunu kaybetmesine yol açacak. Ancak Renzi, pandemi yardımları gibi kararlarda parlamentoda destek vereceklerini de söyledi ve "Mevcut çoğunluk formülünde bir hükümete destek vermeye hazırız" dedi.

Orada neler oluyor?

Hollanda'da çifte vatandaşlığa sahip göçmen kökenli ebeveynlerin kasıtlı bir şekilde dolandırıcılıkla suçlanarak, mağdur edildiğini ortaya çıkaran çocuk bakımı ödeneği skandalı sonrası suçlamalara hedef olan hükümet, genel seçimlere iki ay kala istifa etti. Liderlerin aldığı bu kararlar ise koronavirüsten aşılar ile kurtulmanın eşiğinde olan AB için sıkı politikaların nasıl işlerlik kazanacağı sorusunu beraberinde getiriyor? 2021'de AB için asıl sorulması gereken soruyu ise liderlerin kendi ülkelerinde güç savaşına mı tanık olacağız yoksa birlikten kuvvet doğacak mı?